

Korte notities bij een aantal van de posterpresentaties tijdens het seminar 'agroforestry als instrument in het Nederlandse landschap' op 12 september 2022

Poster waterschap de Dommel

- Discussie over pacht (6 jaar uitgepacht aan voedselbos). Reden voor grondzaken om geen langere pachtcontracten te verstrekken is dat ze iedereen gelijk wil behandelen.
- Waterschap wil de grond ook wel verkopen, maar dat wil het initiatief vooralsnog niet. Het blijkt lastig continuïteit te krijgen in de invulling van het beheer (wisselingen van beheerders). Mede omdat het zo klein is dat je er niet van kunt leven wordt gezegd.
- Voor het waterschap is het een onderzoek en educatie plek en willen ze met deze locatie laten zien wat er kan.
- Ze zijn bezig met een watertransitie gericht op meer water vasthouden en water schoonhouden door het niet te mengen.
- Het waterschap werkt graag samen met grondbezitters (boeren) in het kader van de landbouwtransitie.
- De Unie van waterschappen heeft een viewer ontwikkeld die in beeld brengt waar je nu het beste bomen kunt planten (benedenstrooms, bovenstrooms).
- Er is altijd veel discussie onder waterschappers over de rol van bomen in het waterbeheer. Bovenstrooms zouden ze te veel verdampen en benedenstrooms de piek afvoeren te veel belemmeren.

Poster Landschappen NL

- Theo Vogelenzang, we (natuur en landschapsorganisaties) doen er eerlijk gezegd nog niet zo veel mee.
- We zien wel kansen in het aanvalsplan landschapselementen en in de bossenstrategie.
- In het NSP zijn we agroforestry nog niet tegen gekomen.
- We moeten zeker af van het scheiden van functies. Daar staan wij helemaal achter.
- Grote vraag is hoer krijgen we het op het boeren erf.

Poster Mark Venner – Leuker 1818

Juist zijn niet-agrarische achtergrond is kans geweest om vanuit een nieuw perspectief naar de boerderij te kijken.

Vraag naar verdienmodel?

Is eerste vraag die hij altijd krijgt! Terwijl dit nooit gevraagd werd over het 'oude' melkveebedrijf. Dat eigenlijk helemaal geen verdienmodel meer had (ookwel 'hobby van zijn vader' genoemd).

Eigenlijk dus een gunstige nulmeting: afgelopen jaren zijn kosten gelijk geweest aan inkomsten, dus geen inkomen voor zijn vader uit het melkvee.

Mark ziet verdienmodel in diversiteit van de boerderij:

kippen, varkens, voedselbosproducten naar sterrenrestaurant, overige hectares een initiatief zoals herenboeren (coöperatie/leden systeem), vrijkomend vastgoed voor vergader-/evenementenlocatie. Ontwerp?

Zelf & beetje hulp van Wouter van Eck

Financiering?

Dankzij combinatie met Nationaal Groenfonds heeft ook de Rabobank in durven stappen

Hulp van deskundigen?

Weinig; voornamelijk overleg met plantgoed kwekers en andere boeren; samenwerking met andere boeren wel degelijk belangrijk.

Daarnaast een ondernemende broer die helpt met bedrijfsplannen (heeft naastliggende goedlopende zorgboerderij/zorginstantie).

Maatschappelijke waarde?

Die is er zeker: van 22 ha is zeker 1 ha aan hagen, singels, poelen.

Mark ziet dit als systeemondersteunend voor de boerderij, dat is voor hem genoeg waarde. Hij gaat geen ANIb o.i.d. aanvragen.

Maar het is wel waarschijnlijk dat deze elementen ook biodiversiteit, koolstofopslag, etc gaan leveren. Samenwerking met lokale overheden voor benutten van maatschappelijke waarde?

Nee, lokale overheden wel veel interesse en zijn ook langsgesproken, maar geen concrete samenwerking of betaling. Wel gunstig is de omlegging van waterloop geweest: nu flauwe oevers met begroeiing. Dit was project van waterschap.

Wat mee te geven aan lokale bestuurders? Wat zou helpen?

Hij ziet: ANIb zijn subsidies voor 6 jaar. Dan wordt bijv een patrijsakker aangelegd maar bij afloop subsidie, wordt de boel zo weer omgeploegd.

Gaat deze subsidie van 6 jaar naar een agroforestry systeem: houtige elementen zijn blijvend! Worden dan echt niet meer weggehaald. En die eerste 6 jaar kan nu juist de overbrugging zijn tot er wat verdiend kan worden met de oogst.

Poster Jeroen Plesman – Schevichoven

Is niet boer, wel de bedrijfskundige (zorgt voor businessmodellen & financiering)

Enkele lokale omstandigheden: alle aanplant is tot 1,5 m hoogte ivm zichtlijnen landschap
Alles in strakke rijen geplant ivm toekomstige mechanisatie oogst
Totaal oppervlak wordt 20 ha, maar ze planten perceel per perceel – alles mét irrigatie en alleen meerjarige soorten. Wel interessant: op oudste perceel (2 jaar) geen irrigatie nodig geweest.
Keuze voor 20 ha: schaal waarop het rendabel wordt, ivm schaal-efficiëntie
(Achteraf zou 10 ha misschien ook hebben gekund)
Alles intensief beteeld – blijkt ook uit geplande omzet: €30.000/ha, waarvan €23.000 kosten en dus nog €7000 voor ondernemer, aandeelhouders, investeringen. In die €23.000 kosten zit wel ook 1 fte/2 ha.
Tot er robots komen voor oogst, wordt ook veel gewerkt met vrijwilligers.
Financiering: volledig crowdfunding via Oneplanetcrowd.
Was duur: hoge fee en het kosten echt wel 1 fte gedurende 2 maanden.
Maar bereik is groot en geld is dus wel binnengehaald.
Crowdfunders krijgen rendement van 2,2% en 0,6% naar Oneplanetcrowd; hoger rendementen niet haalbaar
(latere aanvulling van Jeroen: ze zijn niet van plan het land ooit af te betalen, maar gewoon te herfinancieren op het moment dat eerste financiering afloopt? Land wordt nooit van Schevichoven zelf?)
Kennis?
Veel Sjef van Dongen. Er staan 40 soorten en wel 100 rassen, dus erg kennisintensief!
Mogelijk in de toekomst: ondernemers die specialiseren op soort en af en toe langskomen specifiek voor 'hun' soort.
Maatschappelijke betaling?
€350/ha voor CO2 opslg via Soil Heroes. (niet significant, investering was €40.000/ha).

Poster Tijmen Hogendijk – ZLTO

Persoonlijke achtergrond: tropische bosbouw
Sinds 4 jaar bij ZLTO – ziet duidelijk wel een groeiende interesse voor het onderwerp agroforestry.
En ook in beleid komt meer ruimte, zie bijvoorbeeld aandacht voor landschapselementen.
Ook steeds meer boeren die wel bellen met een vraag.
Grootste uitdaging die hij ziet: overbrugging tot productieve fase van bomen, 5-7 jaar
Zelf heeft hij een faciliterende rol, hij koppelt boeren aan mensen in zijn netwerk voor specifieke ondersteuning.
Wel is bereik van LTO groot dus voor evt aanwas van boeren met interesse wel belangrijk.
Wat is nodig voor schaalprong?
Boeren leren van boeren: veldexcursies
maar ook: weten waar informatie te vinden is, is belangrijk
Landschapsgrond, gebieden met grote stikstofuitdaging: juist daar is een verandering zoals agroforestry interessant
Belemmeringen zijn nog:
- Afzet, noten misschien wel nationaal maar andere producten moeten lokaal
- Mechanisatie, teeltkennis & overbruggingsperiode
Wat doen boeren?
- In stukjes (extensief) of juist 25 ha in één keer: beide opties ziet hij wel langskomen
- Ecosysteembetaling wordt altijd gezien als bijzaak

Poster Ketenpartijen

Teveel aan regelingen is ingericht op de oude insteek van groter, meer (opbrengst), etc.
Banken veel meer op de nek zitten.
We moeten af van het woord "subsidie". Het gaat om dienstverlening, nutsvoorziening, en dat moet betaald met publiek geld.
Ook partijen als Vitens betrekken omdat agroforestry in potentie ook aan waterkwaliteit kan bijdragen.
Aanbevolen: Boekje "Heg" <https://www.nederlandscultuurlandschap.nl/nieuw-boek-over-heggen-opbrengst-gaat-naar-de-vnc/>
Er zijn allerlei verdienmodellen mogelijk, maar een probleem is dat als je agroforestry net even verkeerd toepast (dwz in relatie tot regelgeving), dat het stuk land dan ineens als natuur geregistreerd wordt. Dat stimuleert boeren niet. Dat gaat ook over in het bos laten lopen van bijv. koeien. Daar liggen goede mogelijkheden, maar de regelgeving is vaak knellend.

Poster Provincie Gelderland

Integrale insteek. Agroforestry als onderdeel van natuurinclusieve landbouw.
Als je ergens wilt komen, moet je soms ook gewoon dingen gaan doen en niet wachten totdat je eerst alles weet. Je hebt aanjagers nodig (zoals bijv. Piet R).
We komen nu in een nieuwe fase met meer kennisleveranciers zoals Stg landschapsbeheer Gelderland, bedrijfseconomische doorrekening (Jacob H), LBI, en diverse bureautjes die met kennis en advies kunnen ondersteunen.
Het agroforestry werk groeit – er komt steeds wat bij. Zoals dat er nu vouchers zijn, en de koppeling naar GLB, maar het vraagt wel om uitzoeken hoe dat geregeld kan worden.
Er wordt vooral ook veel met melkveehouderij en kippenhouderij gedaan.

Wet en regelgeving is nog niet goed afgestemd op agroforestry.

Het is een terrein waar je al doende moet leren. Er is nog veel onbekend, dus al doende loop je tegen dingen aan die je dan aan moet pakken.

In Gelderland is veel natuur, maar, niet alleen daar, er is een strakke scheiding tussen natuur en landbouw.

Agroforestry blijft landbouwgrond, maar het is natuurinclusief.

Herplantplicht: ontheffing vragen kan in principe.

We moeten naar andere typering toe, zoals in relatie tot het idee van land sharing and land sparing.

Agroforestry is iets van de lange adem. Belangrijk om meer partijen hierin te betrekken, bijv. vanuit de landschapshoek.

Poster Gemeente Brummen

In Brummen is nog niet heel uitgebreide ruilverkaveling geweest, waardoor er meer kleinschalige landschappen over zijn.

Er moet nog gewerkt binnen belemmerende regelgeving. In Brummen leren we hoe je daar omheen kunt werken. Dat zal niet in elke gemeente zo opgepakt worden. Brummen is onderdeel van de cleantech regio van 8 gemeenten en daarbinnen wordt wel uitgewisseld over dit onderwerp.

Een vraag is hoe dit veel breder bij gemeenten in Nederland bekend kan worden. Hier ligt ook een rol voor provincies om het verhaal bij gemeenten te laten landen.

Sander B heeft zich opgesteld als voortrekker en pleitbezorger, en dat maakt een verschil. Hij heeft nog al eens moeten praten als brugman om out of the box te denken/handelen als gemeente.